

Лютий, 2003

Євробюлетень

Інформаційний бюлетень Представництва Європейської Комісії в Україні

ЩЕ ОДИН КРОК ДО СВІТОВИХ РИНКІВ

20 лютого в Києві відбулася знаменна для України подія: Борщагівській хіміко-фармацевтичний завод отримав перші національні сертифікати, які підтвердили "належну виробничу практику" (GMP) ліній стерильних антибіотиків у флаконах і антибіотиків у капсулах. Раніше сертифікати GMP українські підприємства могли отримати лише від закордонних інспекцій. Національна система сертифікації з'явилась завдяки спільним зусиллям західних експертів і Міністерства охорони здоров'я України в рамках проекту Тасіс "Національна фармацевтична інспекція" (*читайте на с. 3*)

"СКОРИСТАТИСЯ ПЕРЕВАГАМИ І ПОДОЛАТИ ПРОБЛЕМИ – ОСЬ НАШЕ СПІЛЬНЕ ЗАВДАННЯ"

сказав міністр закордонних справ України Анатолій Зленко на переговорах з Трійкою ЄС

7 лютого в Києві відбулася зустріч Україна-ЄС на рівні міністрів закордонних справ. Фактично міністр — Анатолій Зленко — був лише з нашої сторони, від ЄС прибули заступники — Анастасіос Янніціс з Греції та Роберто Антоніоне з Італії, а також Генеральний секретар Ради ЄС, верховний представник у справах зовнішньої та безпекової політики Хав'єр Солана, якого нерідко називають "міністром закордонних справ Євросоюзу".

На зустрічі обговорювалися події в Україні та ЄС; робочий план грецького Президентства стосовно реалізації спільної стратегії щодо України; стан виконання Угоди про партнерство і співробітництво; перспективи розвитку відносин між Україною та ЄС і міжнародні питання. В рамках візиту Трійку прийняв Президент України, а Хав'єр Солана зустрівся з прем'єр-міністром України Януковичем.

Зовні зустріч з Трійкою не відзначилася ні особливими подіями, ні значними проривами в стосунках, втім можна сказати, що її характерною ознакою стала певна стриманість з українського боку. Курс на "більше діла, менше слів" визначив глава держави: "Ми поставили завдання — менше декларацій і максимальне виконання завдань задля досягнення європейських стандартів." Попри те, "що курс України на європейську інтеграцію залишається незмінним", — як запевнив міністр Зленко, "ми готові в діловому і прагматичному дусі обговорити наявні в цьому контексті питання". Саме так, в діловому і прагматично-

Довідка: Трійка ЄС (Троїка) представляє Європейський Союз у зовнішніх відносинах в рамках спільної зовнішньої та безпекової політики. Згідно з Амстердамською угодою до її складу входить верховний представник ЄС у справах зовнішньої та безпекової політики, представник країни-президента, а також країни, яка головує в Союзі у наступний термін. В роботі Трійки зазвичай бере участь представник Європейської Комісії.

му, без кидання в обійми і нетерплячих натяків на якнайшвидші "заручини". Зленко відверто перелічив, що саме нас цікавить: "По-перше, для України надзвичайно важливо мати підтримку з боку Європейського Союзу в питанні нашого вступу до СОТ. По-друге, ми не хотіли б, щоб наш кордон з новими членами ЄС перетворився на так звану "Шенгенську стіну". В цьому плані ми також розраховуємо на розуміння та підтримку Брюсселя, від якого справді залежить якщо не все, то принаймні дуже багато."

"Україна є стратегічно дуже важливою для ЄС, і ми зацікавлені у покращенні відносин з вашою державою," — заявив, у свою чергу, заступник міністра закордонних справ Греції Анастасіос Янніціс, — "всі країни — члени ЄС — друзі України. Ми відзначаємо значний прогрес вашої держави за останні роки. Ми підтримуємо курс реформ в Україні, хочемо бачити її незалежною, стабільною і вважаємо, що найкращий шлях до головної мети — вступу до ЄС — це постійний переговорний процес і взаєморозуміння між нами."

Насамкінець Анатолій Максимович все ж не втримався і натякнув гостям на те, що "хотілося б таки якнайшвидше": "Ми розуміємо, що минулого року ЄС готувався до розширення, і Україна перебувала в тіні країн-кандидатів. Рік, який почався, повинен стати роком виходу України з цієї тіні. Особливо розраховуємо в цьому плані на Грецію та Італію — наших давніх і надійних партнерів, які головують в ЄС цього року".

ПРОГРАМА КОМПЕНСАЦІЇ ПАЛИВНОГО ДЕФІЦИТУ: ЄС ТА УКРАЇНА ПІДПИСАЛИ ДВІ НОВІ УГОДИ

11 лютого у Представництві Євросоюзу в Києві міністр палива та енергетики України С.Єрмілов і Голова Представництва Європейської Комісії в Україні Н.Жустен підписали дві важливі угоди: щодо розробки проекту концепції виведення з експлуатації атомних електростанцій і щодо оцінки робіт, виконаних на енергоблоці №2 Хмельницької АЕС. Гроші на реалізацію обох проектів, а їхня загальна вартість складає 5,8 мільйона гривень, надійдуть зі спеціального рахунку НБУ, створеного в рамках програми компенсації паливного дефіциту.

Нагадаємо, що 65 мільйонів євро на придбання палива, потреба в якому виникла після закриття ЧАЕС, Європейський Союз надає Україні трьома траншами і за певних умов. А саме: в Нацбанку створюється особливий рахунок, еквівалентний гранту ЄС, який формується з надходжень від продажу електроенергії, виробленої з придбаного за гроші ЄС палива. Цей рахунок призначений для підтримки і зміцнення енергетичного сектора України, і розпоряджуються ним сторони разом. В рамках першого траншу, зокрема, були виділені гроші на зменшення заборгованості уряду в енергетичному секторі, а нинішні 5,8 мільйонів гривень — вже з надходжень, генерованих другим траншем.

Детальніше про проекти. Крім очевидної практичної користі, вони є необхідною передумовою надання Україні кредиту ЄБРР на завершення будівництва енергоблоків на Хмельницькій та Рівненській АЕС (проект ХАЕС-2/РА-ЕС-4). На відміну від паливнодефіцитного гранту Євросоюзу, обіцяна Україні під цей проект довгострокова позика в 585 мільйонів доларів лишається під сумнівом: переговори з Європейським банком реконструкції та розвитку про умови її надання тривають, і саме напередодні чергового їх раунду відбулося підписання двох згаданих вище угод.

Лесь Вишневецький

Євробюлетень

Інформаційний бюлетень Представництва Європейської Комісії в Україні

10, вул. Круглоуніверситетська, Київ 01024
www.delukr.cec.eu.int

Координатор проекту: Вікторія Давидова
press@delukr.cec.eu.int

Зміст бюлетеня не обов'язково відбиває офіційні погляди Європейської Комісії.

© Європейська Комісія, 2003

Видає та розповсюджує видавництво "К.І.С." а/с 1, Київ-80 04080
www.vlada.kiev.ua

Головний редактор Марина Марченко
euro@kis.kiev.ua

Літературний редактор Олександр Літопис

Дизайн — Юрій Рибачук

Наклад 4500 прим.

ІНТЕРНЕТ-ВЕРСІЯ:
www.delukr.cec.eu.int

Фото — *Audiovisual Library European Commission*

Зміст

Україна — ЄС	2
Тасіс	3,6
Жінки	
Європейські жінки: хто вам сказав, що ми слабкі!	4
Гендерні реляції	5
Сторінки історії	
ЄС+САВТ = Європейська економічна зона	7-9
Європейська мозаїка	10-11
Живий куточок ЄС	12-13
Наш європейський лікнеп	14
Вікторина	15

TACIS

ПРОГРАМА ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ КРАЇНАМ СНД ТА МОНГОЛІЇ

КЕРІВНИК ПРОЕКТУ ДОКТОР ГІЛЬСДОРФ ЗНОВУ ЗВІТУЄ

Завершився проект Tacis "Національна фармацевтична інспекція"

Рівно два роки тому "Євробюлетень" уже писав про завершення одного "фармацевтичного" проекту Tacis — "Підтримка в реструктуризації фармацевтичної промисловості України" (www.pharma-tacis.kiev.ua). З проектом, що завершився 28 лютого 2003 року, їх єднає не лише адресат — Міністерство охорони здоров'я і сфера діяльності — вітчизняна фармацевтична промисловість, а й виконавець — німецька консалтингова компанія "CII Group AG" і керівник проекту — сумлінний і завжди усміхнений доктор Вернер Гільсдорф. Той, хто слідкує за нашими публікаціями, можливо, пам'ятає журналістські дифірамби на адресу цієї людини; два роки, що минули відтоді аж ніяк його не змінили. 20 лютого на фінальній презентації проекту "Національна фармацевтична інспекція" доктор Гільсдорф, як завжди докладно і ґрунтовно, звітував перед журналістами про свою дворічну (а з урахуванням першого проєкту — чотирирічну) працю, спрямовану на поліпшення процесу виробництва ліків в Україні.

Проект з бюджетом у 850 000 євро мав чотири головних цілі:

► створення державної фармацевтичної інспекції з так званої "належної виробничої практики" (Good manufacturing practice, GMP);

► розробка стратегії послідовного запровадження стандарту GMP в Україні;

► навчання урядовців та майбутніх інспекторів з GMP та GDP (належна дистрибуторська практика);

► допомога Міністерству охорони здоров'я в акредитації, себто визнанні національної інспекції такими міжнародними організаціями як PIC/S (Система співпраці фармацевтичних інспекцій, www.picscheme.org) та ВООЗ.

А вже в ході виконання проєкту (треба знати докторів Гільсдорфа — він завжди знайде собі роботу) постали ще два завдання: добрати лабораторії контролю якості лікарських засобів (на "фармжаргоні" — ЛЗ), де можна було б здійснювати експертизу для державної інспекції, і проаналізувати нашу систему фармагляду та порекомендувати, як би її можна було поліпшити відповідно до чинних вимог ЄС.

Доктор Вернер Гільсдорф, керівник проєктів Tacis "Підтримка в реструктуризації фармацевтичної промисловості України" та "Національна фармацевтична інспекція"

"The talk is cheap, the action is important"

"Слова коштують дешево, лише справи мають вагу," — так почав доктор Гільсдорф свою фінальну презентацію (яку "коротенько" виклав для всіх зацікавлених на 31-й сторінці А4 формату). Тож про справи. Постановою № 1419 від 26.09.2002 Кабінет Міністрів України зобов'язав Мінздрав розробити нормативні акти й механізми сертифікації виробництв ЛЗ згідно з положеннями ЄС та ВООЗ, а також створити державну систему стандартизації ЛЗ і підготувати передумови для приєднання до PIC/S. Служняне міністерство постанову виконало і видало низку наказів, зокрема №391 від 30.10.2002 "Про затвердження Порядку проведення сертифікації виробництва лікарських засобів", яким чітко визначено критерії сертифікації і покладено відповідальність за її проведення на Державний департамент з виробництвом лікарських засобів та виробів медичного призначення. Згідно з наказом, належна виробнича практика — це "вимоги до управління якістю, приміщень,

членно, а також відповідно до вимог реєстраційного доосье або специфікації на продукцію." Таким чином, від колишньої практики перевірки якості кінцевої продукції, ми починаємо переходити до загальносвітових норм контролювання виробництва. Проєкт підготував 12 українських інспекторів GMP та четверо викладачів. Власне, кульмінацією спільної роботи західних експертів і Мінздрав'я стала подія, що відбулася того ж дня — 20 лютого — на Борщагівському хіміко-фармацевтичному заводі (www.bhfz.com.ua), де виробництво стерильних антибіотиків у флаконах і капсулах отримало перший національний сертифікат GMP.

Свій звіт доктор Гільсдорф завершив такими словами: "Результати, яких ми досягли спільними зусиллями, принесуть користь лише за умови продовження цієї роботи і після завершення проєкту." Справді, GMP відкриває доступ на світовий ринок, та лише за умови його визнання міжнародними організаціями. Тож наступний крок, паралельно з подальшим запровадженням належної виробничої практики (а також чотирьох інших GP: лабораторної, дистрибуторської, аптечної та клінічної) — приєднання до Системи співпраці фармацевтичних інспекцій.

Марія Запара

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЖІНКИ: ХТО ВАМ СКАЗАВ, ЩО МИ СЛАБКІ!

Сподіваюся, дорогі читачі, ви пробачите нам, що з певним запізненням поздоровляємо вас із 8 Березня. Бо й сама весна цього року забарилася, а після довгої зими так хочеться сонця і свята. "Знов весна і знов надії в серці хворім оживають", — писала Леся Українка, переборюючи страшну недугу, — "Знов мене колишуть мрії, сни про щастя навівають." То нехай же буря весняна змиє бурхливими потоками застарілий біль і важкі думи! З нагоди жіночого свята представляємо вам, дорогі читачі, двох сонячних європейських жінок — міністра закордонних справ Іспанії Ану Паласіо і президента Фінляндії Тар'ю Халонен. Сильні й життєлюбні, вони як і наша Леся, підкоряються тільки весні:

*"Тихо думка шепоче: "Не вір тій весні!"
Та даремна вже та остоорога,
Вже прокинцлись мрії і співі в мені...
Весно, весно, — твоя перемога!"*

ХТО НЕ ЖИВ ПОСЕРЕД БУРІ, ТОЙ ЩОНИ НЕ ЗНАЄ СИЛІ

Ніколи за всю історію Іспанії жінка не очолювала міністерство закордонних справ. До 10 липня 2002 року, коли прем'єр-міністр Хосе Марія Азнар призначив на цю посаду Ану Паласіо. А вже наступного дня на новоспеченого міністра чекало важке випробування: давне напруження у відносинах Іспанії з Марокко через невирішені територіальні проблеми вибухнуло кризою — 11 липня марокканці захопили "іспанську територію" — крихітний острівець Перехіль (Лейла) у Гібралтарській протоці. Козиний острів (острівець бо розташований за 150 м від африканського берега і марокканські пастухи випасають там кіз) іспанські ВМС відбили, але гордів вузол взаємних претензій (незаконна імміграція в Європу, з одного боку, іспанські анклавів Сеута і Мелілья на північноафриканському березі, з іншого, а також Західна Сахара, територіальні води тощо) розв'язати не змогли. До його розв'язання довелося взятися Ані Паласіо.

Вона народилася 22 липня 1948 року в благородній баскійській родині маркіза Луїса Мареа де Паласіо-і-де Паласіо та Луїси дель Вале Лерсунді (молодша дочка — Лойола де Паласіо, — член Європейської Комісії з питань транспорту і енергозабезпечення). Через демократичні переконання відмовилася від аристократичної часточки "де". Дипломований політолог, соціолог і юрист, Ана віддала перевагу праву. Викладала в багатьох університетах Іспанії та за кордоном і мала успішну адвокатську практику. 2001 року американський "Wall Street Journal" визнав її "Європейським адвокатом" року.

Ана Паласіо

Розлучившись у 22 роки, Ана більше не одружувалась. 1994 року почалася політична кар'єра Ани Паласіо: вона стала депутатом Європейського Парламенту від Народної партії (Partido popular), очолюваної Азнаром. Неймовірно працездатна, вольова і водночас красномовна і приємна в спілкуванні, ця жінка не залишилась непоміченою: Ана головувала в правових парламентських комітетах, її обрали віце-президентом... А в грудні 2000 лікарі виявили в неї злоякісну пухлину.

Ця хвороба вбиває багатьох уже на етапі діагнозу — "рак" звучить як вирок. Але не для мужніх і сильних духом. Внаслідок курсу хіміотерапії Ана Паласіо втратила на голові волосся, та це не примусило її залишити роботу. Вона відмовилась від перуки і з'являлась на засідання геть безволоса, не ховаючись від фотокамер. А вже як "хімія" відбирає сили, знають лише ті, хто пройшов через це. Своїм прикладом мужня жінка сподівалася підбадьорити інших, а для неї самої взірцем був знаменитий велоперегонник Ленс Армстронг, який подолавши рак, переміг у "Тур де Франс".

Тар'я Халонен

Тож 22 липня 2002 року (в день свого 54-річчя), невдовзі після збройного конфлікту на острові Перехіль, біла жінка міністр закордонних справ Ана Паласіо прибула до ісламської країни відновлювати мир. Прийом був холодним, міністр закордонних справ Марокко Мохамед Бенаїсса не міг примиритися з тим, що доводиться на рівних спілкуватися з жінкою. Але мужність і спокійна гідність цієї жінки зрештою підкорили його. Діалог розпочався. І попри те, що сьогодні конфлікт далеко не вичерпаний, коли вже цього року Ана Паласіо вдруге відвідала Рабат як міністр закордонних справ, на неї чекав теплий і надзвичайно урочистий прийом: аудієнція в короля, зустріч з прем'єр-міністром, сніданок з Бенаїссою і обід у нього вдома!

Звісно, вона не янгол (хоча й ревна католичка), вона — міністр, і як такого її чимало критикують. Кажуть, в неї немає особистого життя, дорікають, що живе роботою. Та "хто не жив посеред бурі, той ціни не знає силі, той не знає, як людини боротьба і праця милі."

ТАР'Я ХАЛОНЕН — ПРЕЗИДЕНТ ФІНЛЯНДІЇ

У Фінляндії жінки на найвищих керівних посадах нікого не дивують; і те, що Тар'я Халонен одинадцятий президент Фінляндії і тільки перший — жінка, швидше примхи виборчих кампаній. Справді, важко запідозрити в дискримінації жінок країну, яка раніше за всіх в Європі надала їм виборче право.

Тар'я Халонен завжди, як казали раніше, "займала активну життєву позицію": була генеральним секретарем Національного союзу фінських студентів, юристом асоціації профспілок Фінляндії. Працювала міністром соціального забезпечення, міністром зовнішніх справ, міністром скандинавської співпраці; упродовж 21 року була депутатом парламенту від соціал-демократичної партії.

1 березня 2000 року на 57-му році життя Тар'я Халонен заступила на шестирічний президентський термін, а влітку

того ж року всі газети Фінляндії повідомили чудову новину: пані президент одружується! І знову ж таки, це нікого не здивувало: ні те, що на 57-му році, ні те, що президент. А що дивного в тому, що жінка з такою чарівною усмішкою бере шлюб зі своїм давнім другом?

Характерний випадок з президентської практики демократичної держави: торік в листопаді під час офіційного візиту до Китаю президент Фінляндії відзначила поліпшення ситуації з дотриманням прав людини у країні. Китайцям це зауваження вельми сподобалося, а от співвітчизникам — не дуже. Парламентарії почали голосно дорікати президенту за необґрунтовану похвалу, посилаючись на дані організації "Міжнародна амністія" про численні порушення прав людини в Китаї. А що ж президент? Скориставшись нагодою виступу перед молоддю, Тар'я Халонен визнала, що її заява в Китаї було неправильно — в тому ж реченні вона мусила додати, як багато ще лишається зробити у цій царині. Отак! Багато ви бачили президентів, які публічно визнають свої помилки?

Василь Тихий

ГЕНДЕРНІ РЕЛЯЦІЇ

Нобелівський комітет зневажає жінок

Група шведських інтелектуалок — журналістки, науковці, письменниці — у відкритому листі звинуватили Нобелівський комітет в дискримінації жінок. Вони нагадали, що лише 3% усіх премій, присуджених починаючи з 1901 року, були вручені жінкам.

"В галузі фізики жінка востаннє отримала премію 1963 року (і до того ж поділила її з трьома чоловіками-лауреатами); в галузі хімії це сталося 1964 року, а в медицині — 1983-го. Премію миру отримали тільки вісім жінок, премію за літературу — дев'ять, а в галузі економіки взагалі жодна жінка, як виявилось, не гідна нагороди. Загалом за всю понад сторічну історію нагородження з понад 700 лауреатів лише 28 жінок були відзначені за їхній внесок у загальний добробут людства.

Найсумнівнішими, на думку членів ініціативної групи (до складу якої, до речі, входить професор літератури Ебба Братстрём — дружина постійного секретаря Шведської академії, що присуджує Нобелівські премії з літератури) видаються премії з літератури. Де, запитують вони, Вірджинія Вулф, Карен Бліксен, Колетт, Едіт Вартон, Катрін Менсфілд, Гертруда Стайн, Сімон де Бовуар, Маргеріт Дюрас та багато інших.

Серед лауреатів Нобелівської премії 2002 року, як відомо, також немає жодної жінки...

А норвежці

дискримінували чоловіків

Суд Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ)* визнав неправомочними дії керівництва університету міста Осло (Норвегія), яке запровадило спеціальну квоту для жінок на заміщення професорських посад. Суд вирішив, що таким чином університет надав жінкам перевагу перед чоловіками, а це у ринковому суспільстві неприпустимо. Принцип вільної конкуренції важливіший за прагнення мати більше викладачів-жінок.

Навіть за допомогою квот університет "набирав" лише 13% жінок-професорів. "Якщо ж уряд змусить нас підкоритися рішенням Суду, ми втратимо один з найдієвіших інструментів досягнення гендерної рівності серед професорів," — каже ректор університету Арілд Андердалд.

*До ЄАВТ входять Норвегія, Ісландія та Ліхтенштейн. Детальніше дивіться в цьому номері статтю "ЄС+ЄАВТ=Європейська економічна зона"

TACIS

ПРОГРАМА ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ КРАЇНАМ СНД ТА МОНГОЛІЇ

ВЧИТИСЯ, ВЧИТИСЯ І ЩЕ РАЗ ВЧИТИСЯ

Програма навчання менеджерів

Програма навчання менеджерів (Managers' Training Programme, MTP) — проект Tacis, перший етап якого розпочався в лютому 2000 року. Відтоді понад 1500 менеджерів та молодих спеціалістів з Росії, України, Азербайджану, Узбекистану, Монголії, а з квітня 2002 року — ще й з Казахстану та Киргизстану, пройшли стажування в європейських компаніях.

Головне завдання проекту — сприяти розвитку економіки України та інших країн СНД шляхом надання допомоги у навчанні та перепідготовці керівних кадрів компаній. В основу програми покладено такі принципи:

- надати тисячам менеджерів країн СНД та Монголії можливість підвищити свою професійну та управлінську кваліфікацію через стажування в західноєвропейських компаніях;
- поліпшити якість управління на підприємствах-учасниках програми;
- надати можливість налагоджувати ділові контакти і співпрацю з підприємствами Західної Європи;
- підтримати учасників програми, які ініціюють або вже запроваджують оновлення й перетворення на своїх підприємствах;
- подолати культурні бар'єри, допомогти виникненню взаєморозуміння між менеджерами західно- і східноєвропейських компаній.

Офіс проекту в Києві успішно працює вже три роки. Нинішній етап програми передбачає професійне навчання понад 200 менеджерів з України в 14 різних країнах Західної Європи. В кожній області створено регіональну групу підтримки. На конкурсних засадах відібрано дев'ять вищих навчальних закладів, які навчають молодих менеджерів і готують їх до стажування на Заході.

Відгуки учасників програми свідчать про велику ефективність курсу. Після повернення на батьківщину більшість молодих керів-

ників взяли на себе нові, складніші функції управління, були переведені на вищі посади або створили свій власний бізнес.

А скільки нових ділових контактів налагоджено між учасниками програми та підприємствами-партнерами! До того ж спільна комерційна діяльність — лише один з аспектів взаємної підтримки та взаємодії. Повертаючись додому, кожен менеджер їде з ідеями про те, як поліпшити роботу свого відділу а то й всього підприємства.

З огляду на позитивні результати програми, ЄС ухвалило рішення продовжити її ще на два роки і збільшити кількість учасників з України до 300. Крім того, започатковано пілотний проект "Local MTP", який передбачає стажування молодих менеджерів у себе на батьківщині на спільних або дочірніх підприємствах, де запроваджені європейські методи управління.

Людмила Яковлева

Директор Агентства з розвитку малого та середнього підприємництва

**Інформацію про проект можна отримати на сайті: www.tacis-mtp.org або в київському офісі за адресою: 01023, Київ, вул. Шота Руставелі, 20 В, офіс 26
Тел/факс: (044) 246 53 50, 246 53 15, 246 37 29.
E-mail: office@sme.kiev.ua
Контактна особа: Людмила Яковлева**

ЄС РОЗПОЧИНАЄ В УКРАЇНІ НОВИЙ ПРОЕКТ ПІДТРИМКИ ПІДПРИЄМСТВ

4 лютого на спільній прес-конференції Представництво Європейської Комісії в Україні та Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції України оголосили про відкриття нового проекту з реструктуризації українських підприємств.

Це не перший проект в рамках програми Tacis, спрямований на поліпшення конкурентоспроможності підприємств, подібні

вже реалізувалися в Україні раніше і довели свою ефективність. Їхня особливість полягає в тому, що технічну допомогу українським підприємствам надають українські ж консалтингові компанії, а західний контрактор ЄС слугує в цьому процесі координатором.

Нинішній проект розрахований на 2 роки. Він виконуватиметься під керівництвом авторитетної міжнародної консалтингової компанії БеарінгПойнт (www.bearingpoint.com). 8 — 10 відібраних на конкурсних засадах (www.restructuringukraine.kiev.ua) українських консалтингових компаній надаватимуть стратегічні консультації приватним підприємствам України (або таким, що приватизуються). 80% вартості послуг консультантів фінансуватимуться з бюджету проекту, що становить 3 мільйони євро. Решту — 20%, повинні сплатити самі підприємства, засвідчивши таким чином бажання та готовність їхніх керівників стимулювати реальні зміни. Очікуваний результат — реальне поліпшення господарської діяльності підприємств-партнерів, яке можна оцінити за об'єктивними показниками: підвищення продуктивності виробництва, покращання руху грошових коштів тощо. "Ми сподіваємось, що завдяки цьому проекту представники бізнесу отримають реальну допомогу в галузі управління підприємством," — висловив побажання Олег Мельник, керівник департаменту інституційної політики міністерства.

Проект передбачає проведення тренінгів і навчальних заходів для самих консультантів, керівників підприємств, викладачів навчальних закладів і студентів. Він сприятиме ширшому використанню консалтингових послуг підприємствами України. Тематика навчальних програм охоплює принципи та практику господарювання, що мають велике значення для успішної життєдіяльності підприємств в умовах ринкової економіки.

За детальнішою інформацією прохання звертатися до координаторів програм преси та інформації Представництва Європейської Комісії в Україні.

ЄС+ЄАВТ= ЄВРОПЕЙСЬКА ЕКОНОМІЧНА ЗОНА

Історія об'єднання Європи нерідко подається сьогодні як казка про щасливе кохання: полюбили, взяли шлюб і жили в мирі та злагоді. Слова ЄС і Європа (Західна) вважають синонімами, а вступ "якимось дивом" досі неприєднаних Норвегії та Швейцарії — лише питанням часу.

Одне з цієї баєчки на 100% правда — про життя в мирі. І це — головне й неочіненне досягнення Співтовариства, власне, для цього й об'єднувались. Тож якщо це був і шлюб — то з вигодою — політичною і економічною. Однак рамки Європейського Економічного Співтовариства (ЄЕС) деякі країни вважали затісними і намагалися розширити їх у відповідності до своїх уявлень про інтеграцію. Наведемо з цього приводу уривок з книги Десмонда Даймонда "Дедалі міцніший союз" про події кінця 1950-х років, після утворення ЄЕС.

"Ухваливши рішення не приєднуватись до ЄЕС, Британія прагнула натомість скористатися перевагами вільної торгівлі в Європі, уникаючи спільного зовнішнього тарифу, спільної сільськогосподарської політики та будь-якої форми економічної інтеграції. Держави-члени були обурені цією, на їхній погляд, спробою Британії підірвати європейську інтеграцію шляхом розчинення новонародженого ЄЕС у ширшій зоні вільної торгівлі. ...

... Британія не відступилась і в листопаді 1959 року сформувала Європейську асоціацію вільної торгівлі (ЄАВТ з Австрією, Данією, Норвегією, Португалією, Швецією та Швейцарією). Держави ЄЕС відхилили початкову спробу ЄАВТ ство-

Ісландія

рити щось на кшталт економічної асоціації, вирішивши натомість поквалитись із тіснішою інтеграцією. Їхній рух у цьому напрямку виявився настільки успішним, що на початку 1960-х років Британія звернулася із запитом про вступ до ЄЕС." Успіхи європейської інтеграції, а надто — програма єдиного ринку, який обіцяв надзвичайні економічні переваги, в середині 1980-х років підштовхнули країни ЄАВТ (на той час уже без Британії і Португалії — членів ЄЕС) до активних дій. Щоб отримати доступ до великого спільного ринку, вони швидко (навіть швидше за країни Співтовариства) прилаштували відповідним чином своє законодавство і почали дедалі наполегливіше втручатися в справи ЄЕС, намагаючись прискорити рух до єдиного ринку. А зустрівши з боку Співтовариства твердий опір, деякі країни зробили відповідні висновки і подали заявку про членство в ЄЕС.

На той час — кінець 1980-х — прийом нових країн аж ніяк не входив до планів Співтовариства, яке ще мало "перетравити" недавнє піренейське розширення. І для того, щоб відвернути країни ЄАВТ від намірів приєднатися до ЄЕС, тодішній президент Європейської Комісії Жак Делор у своєму виступі в Європарламенті 17 січня 1989 року повернувся до колишньої пропозиції ЄАВТ і запропонував "нову форму об'єднання зі спільними адміністративними та законодавчими інституціями."

ЄВРОПЕЙСЬКА ЕКОНОМІЧНА ЗОНА

Так створювалась Європейська економічна зона (ЄЕЗ) (спочатку її називали Європейським економічним простором) — величезний об'єднаний ринок, що мав охопити дванадцять країн ЄС та сім членів ЄАВТ (Австрію, Фінляндію, Ісландію, Ліхтенштейн, Норвегію, Шве-

* Тут і далі в перекладі автора статті цитується: Desmond Dinan, Ever Closer Union, Lynne Rienner Publishers, 1999, с. 41, 161-163.

цію та Швейцарію). Запропонована економічна зона з дев'ятнадцяти країн з 380-мільйонним населенням, забезпечувала 40% світового торгового обігу і мала стати найбільшим і найвигіднішим міжнародним торговельним об'єднанням. Хоча й створена значною мірою для того, щоб запобігти розширенню ЄС, Європейська економічна зона перетворилася для трьох її провідних ЄАВТ-членів (Австрії, Фінляндії та Швеції) на кімнату для недовгого очікування перед вступом у ЄС. Отже, хоча тоді про це було ще невідомо, ЄЄЗ стала першим неформальним кроком ЄАВТ-країн до вступу. Якщо починаючи відрахунок звідти, то переговори про

зовсім недавно, 1988 року, Радянський Союз повторив своє давнє упередження проти членства Австрії, але змінив свою позицію, після того, як реформи прокотилися Центральною та Східною Європою. Не бажаючи втратити "історичну нагоду", 1 липня 1989 року Австрія подала заяву про вступ до ЄЕС. Хоча Радянський Союз більше не стояв на перешкоді, нейтралітет, який і досі мав для Австрії велике значення, обіцяв стати каменем спотикання. У своїй заяві Австрія обіцяла виконувати всі обов'язки, які накладає членство, але чіплялася за свій міжнародний статус "незмінного нейтралітету." Хоча Брюссель і вирішив призупинити подальше

вантажні перевезення через Альпи та фінансова підтримка бідніших членів ЄЕС стали майже нездоланною перешкодою на шляху до кінцевої угоди. Іспанія та Португалія вимагали широкого доступу до норвезьких та ісландських зон риболовлі, Швейцарія і Австрія хотіли обмежити транзит великих вантажівок з країн ЄЕС, а Іспанія бажала суттєвого збільшення початково запропонованого ЄАВТ внеску до фонду згуртованості Співтовариства. Коли у вересні 1991 року минув третій термін, призначений для завершення переговорів, данське Президентство у розпачі заявило, що досягнення угоди про ЄЄЗ виявилось неможли-

Сімейство королів Норвезьких

це розширення тривали загально майже п'ять років.

Ентузіазм, з яким члени ЄАВТ зустріли пропозицію Делора, обіцяв напружену підготовчу роботу, спрямовану на втілення задуму про ЄЄЗ. Негайно запрацювала об'єднана група представників ЄАВТ і ЄЕС. Вона здійснювала загальне керівництво робочими групами, кожна з яких мала свою спеціалізацію: програма спільного ринку, супутні напрями політики (довкілля, транспорт, соціальна політика тощо) та правові й інституційні питання. До жовтня 1989 року об'єднана група підготувала базу для попередніх переговорів та виявила головну суперечність: вимогу ЄАВТ брати повноправну участь в "ухвалених рішеннях", і готовність ЄЕС поділитися лише правом на "розробку рішень". Після низки процедурних заходів, обидві сторони оголосили, що переговори про створення ЄЄЗ розпочнуться в середині 1990-х років.

На превеликий жаль Комісії, прискорення переговорів з ЄАВТ не відвернуло Австрію від наміру вступити до ЄЕС. Ще

ше розширення доки не буде завершено формування спільного ринку, заява Австрії одразу ж поставила важке запитання про сумісність нейтралітету і прагнення ЄЕС посилити співробітництво у галузі зовнішньої та безпекової політики.

Зайнятість ЄЕС реформою угоди 1991 року додала проблем до переговорів про ЄЄЗ. Навіть і без цього, представник Комісії на переговорах назвав їх "найскладнішими переговорами...з тих, що коли-небудь велися від імені ЄЕС." Тільки стосовно внутрішнього ринку країни ЄАВТ мусли запровадити близько 1400 законодавчих актів Співтовариства на 10000 сторінках. Попри те, що країни ЄАВТ обмежили свої вимоги аби прискорити досягнення угоди, переговори невдовзі забуксували на інституційних питаннях, і пожвавилися лише тоді, коли у травні 1991 року ЄЕС погодилося враховувати думку ЄАВТ щодо проектів законів і створити журі з суддів від ЄЕС та ЄАВТ для розв'язання суперечок стосовно ЄЄЗ.

В другій половині 1991 року переговори застрягли знов. Права на риболовлю,

вим, і воно в жодному разі не є пріоритетом для ЄЕС.

Звісно, країни ЄАВТ більше втрачали в разі остаточного зриву переговорів. Щоправда Швейцарія та Ісландія трималися до останнього, перш ніж погодились на кінцеву пропозицію щодо риболовлі та вантажних перевезень, звільнившись, таким чином шлях до підписання угоди, яке відбулося 22 жовтня 1991 року. Не встигло ще просохнути чорнило на угоді, як Суд ЄЕС оголосив, що запропонований спільний суд ЄЕС та ЄАВТ суперечить законодавству Співтовариства. Відновлені переговори завершилися у лютому 1992 року досягненням компромісу щодо правового механізму розв'язання суперечок стосовно ЄЄЗ. 2 травня 1992 року обидві сторони нарешті підписали остаточний договір, в останню хвилину ще раз переглянувши питання про вантажні перевезення територію Австрії.

...1989 року, коли переговори починалися, країни ЄАВТ (за винятком Австрії, яка вже подала тоді заяву про вступ до

ЄЕС) розглядали договір про створення ЄЕЗ як можливість користуватися вигодами єдиного ринку без обов'язкового приєднання до ЄЕС. Через два роки, наприкінці переговорів, більшість країн ЄАВТ вважали ЄЕЗ проміжним етапом на шляху до повноправного членства. Що ж сталося за цей час? Перше, хоча країни ЄАВТ раніше в цілому перевершували розвитком країни ЄЕС, більшість із них на початку 1990-х переживали економічний застій і бачили кращі перспективи для поліпшення ситуації всередині ЄЕС, ніж поза ним. Друге, більшість членів ЄАВТ були незадоволені обмеженою участю у "розробці рі-

Швейцарія також і за межами Європейської економічної зони.

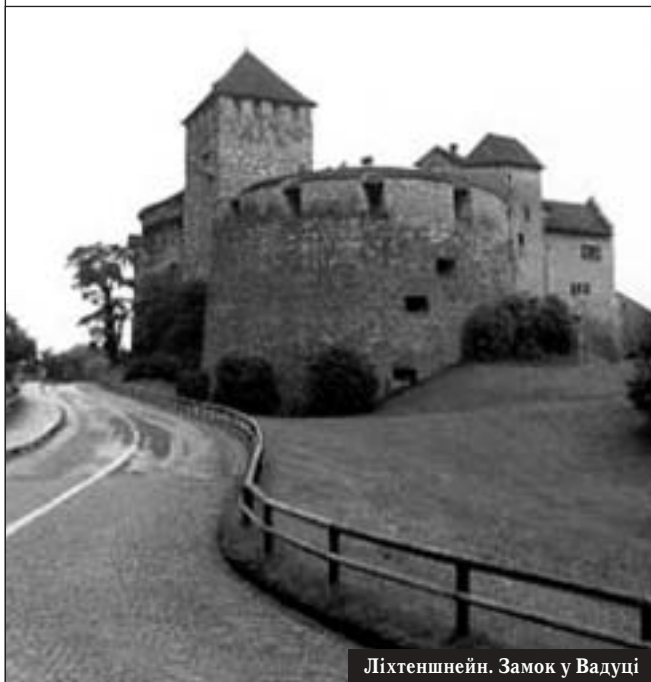
ЄАВТ і ЄЕЗ СЬОГОДНІ

Європейська асоціація вільної торгівлі (www.efta.int) об'єднує нині чотири країни: Норвегію, Швейцарію, Ісландію та Ліхтенштейн, три з яких, крім Швейцарії, є членами Європейської економічної зони разом з державами ЄС. ЄАВТ має три спільні інституції: секретаріат, наглядовий орган і Суд ЄАВТ.

24 вересня 2002 року в Києві відбулося перше засідання спільного комітету в рамках декларації про співробітництво між ЄАВТ і Україною.

РОЗШИРЕННЯ ЄЕЗ

Країни, які вступають до Європейського Союзу, відповідно приєднуються і до Європейської економічної зони, а держави ЄЕЗ-ЄАВТ, в свою чергу, отримують доступ до значно більшого ринку збуту своїх товарів. Зрозуміло, що такі переваги не можуть надаватися безкоштовно. "Величезний потенціал розширеного спільного ринку неможливо реалізувати без фінансової підтримки бідніших країн..." — сказав Кріс Патен, уповноважений з зовнішніх справ Комісії — "І цілком справедливо, щоб усі, хто отримує вигоди від єдиного ринку, включно й Норвегія, Ліхтенштейн та Ісландія, поділили б між собою витрати."

Ліхтенштейн. Замок у Вадуці

Сім'я князів Ліхтенштейнських

шень", запропонований Брюсселем, і вважали, що тільки повне членство в ЄЕС надасть їм справжніх повноважень в ухваленні рішень. Третє, країни ЄАВТ побоювались залишитися поза європейським економічним і монетарним союзом (ЄМС) і, відповідно, пов'язаним із ним економічним ростом (якби такий відбувся). Четверте, майже ніхто з членів ЄАВТ не хотів лишатися поза ЄЕС, в той час, як їхні партнери по асоціації вступили до Співтовариства."

Ніхто не хотів лишатися осторонь, і всі країни ЄАВТ, крім Ісландії (яка побоювалась "усуспільнення" своєї зони рибальства), подали заяву про вступ: Швеція у червні 1991 року, Фінляндія — у березні 1992 року, Швейцарія — в травні, а Норвегія — в листопаді. 1 січня 1995 року відбулося перше розширення вже Європейського Союзу, яке отримало назву "ЄАВТ-розширення" — до нього приєдналися Австрія, Фінляндія та Швеція. Внаслідок негативного результату референдумів Норвегія і Швейцарія залишилися поза межами ЄС, причому

Угода про створення ЄЕЗ надає трьом країнам ЄАВТ право дорадчого голоса у законотворчому процесі в ЄС, але рішення ухвалюються без їхньої участі. Натомість на них покладено обов'язок запроваджувати до національних законодавств усі закони Співтовариства, які торкаються питань, охоплених Європейською економічною зоною.

Нагляд за виконанням положень угоди здійснює спеціальна інституція — спільний комітет, головним завданням якого є ухвалення рішень щодо поширення директив і постанов Співтовариства на держави ЄЕЗ-ЄАВТ. Крім того, існує Рада ЄЕЗ, до якої входять члени Ради з загальних питань ЄС і по одному представнику від урядів країн ЄЕЗ-ЄАВТ. Рада ЄЕЗ збирається двічі на рік, а головує в ній по шість місяців кожна з країн-учасниць.

Норвегія, Ісландія та Ліхтенштейн беруть фінансову участь у справі економічного вирівнювання і підтягування відсталіх регіонів ЄС. Їхній річний внесок у цю благородну справу становить близько 24 мільйонів євро.

В грошовому еквіваленті це означає двадцятикратне збільшення внесків: замість 24 мільйонів — 500 мільйонів євро на рік. Саме такі вимоги висунув Європейський Союз країнам ЄЕЗ-ЄАВТ на переговорах про розширення Європейської економічної зони, які розпочалися на початку року. Крім того, ЄС наполягає на збільшенні своїх сільськогосподарських квот пропорційно зростанню населення. А країни ЄЕЗ-ЄАВТ, зокрема Ісландія і Норвегія, для яких їхній рибний експорт — власне, головна причина невступу до ЄС, побоюються також, що ЄС вимагатиме від них відкрити свій флот для іноземних інвестицій. Переговори мають завершитися до квітня, коли ЄС підписуватиме з кандидатами угоду про вступ. Однак, за таких умов, країнам ЄАВТ, схоже, вигідніше вступити до ЄС і зрештою мати право голоса у розподілі своїх грошей, аніж платити такі "відкупні".

Лесь Вишневецький

КІЛЬКІСТЬ ДЕПУТАТСЬКИХ МІСЦЬ В ЄВРОПАРЛАМЕНТІ

Держава	ЄС-15	ЄС-25 (для внесення в угоду про вступ)	ЄС-27 за Ніщюкою угодою
Німеччина	99	99	99
Італія	87	78	72
Сполучене			
Королівство	87	78	72
Франція	87	78	72
Іспанія	64	54	50
Польща		54	50
Нідерланди	31	27	25
Бельгія	25	24	22
Греція	25	24	22
Португалія	25	24	22
Угорщина		24	20
Чехія		24	20
Швеція	22	19	18
Австрія	21	18	17
Данія	16	14	13
Словаччина		14	13
Фінляндія	16	14	13
Ірландія	15	13	12
Литва		13	12
Латвія	9	9	8
Словенія		7	7
Естонія		6	6
Кіпр		6	6
Люксембург	6	6	6
Мальта		5	5
Болгарія			17
Румунія			33
РАЗОМ	626	732	732

НІЩЬКА УГОДА НАБУЛА ЧИННОСТІ

1 лютого 2003 року угода, яка вносить зміни до інституційної будови ЄС і створює необхідні передумови для розширення, нарешті набула чинності.

Обговорення Угоди завершилося в грудні 2000 року в Ніщі; 26 лютого 2001 країни-члени офіційно підписалися під її текстом. Далі відбувався процес ратифікації, який загальмували негативні результати ірландського референдуму (7 червня 2001 року). Зрештою в жовтні 2002 ірландці сказали "так", і в грудні Ірландія — остання з п'ятнадцяти — угоду ратифікувала. І відповідно до того, що в ній написано, вона набула чинності першого дня другого місяця після ратифікації.

Ніщюка угода має також полегшити процес ухвалення рішення в Раді міністрів ЄС шляхом поширення голосування кваліфікованою більшістю на цілу низку галузей, де раніше панувало право вета. Крім того, вона започатковує глобальну реформу судової системи в Союзі, яка має на меті запобігти перевантаженню Суду ЄС. Насамкінець, вона поліпшує процедуру виявлення порушень фундаментальних прав державами-членами.

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗМІНИ

Передбачені Ніщюкою угодою зміни щодо Комісії застосовуватимуться з 1 листопада 2004 року, що ж до Європарламенту — в червні 2004 року до його

складу вже обиратимуть 732 члени. Для країн, які вступають до ЄС раніше цих дат, відповідні положення в угодах про вступ визначатимуть кількість парламентаріїв, членів Комісії та вагомість голосів у Раді в перехідний період.

Аби максимальна кількість депутатів Європарламенту не перевищувала 732 члени, число мандатів нинішніх країн-членів скоротили на 91 (з 626 до 535); лише Німеччина та Люксембург зберегли незмінним своє представництво. Однак через те, що 2004 року кількість країн-членів ще не досягне 27, на черневих виборах держави матимуть дещо збільшену квоту (див. таблицю).

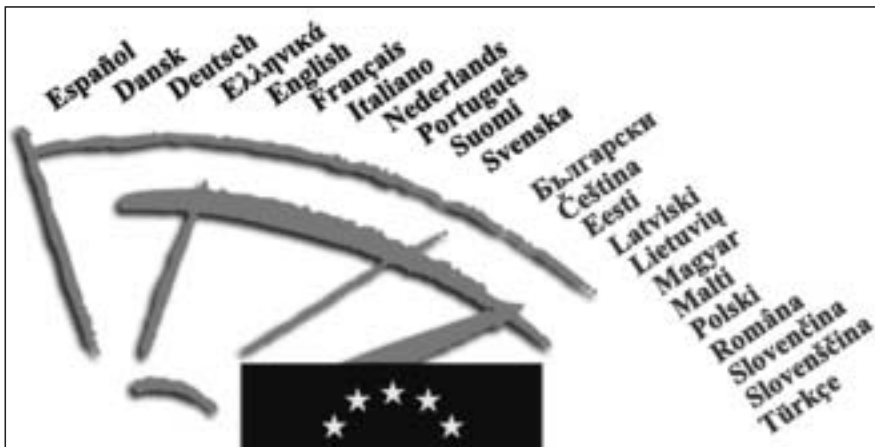
Насправді термін повноважень нинішнього складу Європейської Комісії добігає кінця 31 грудня 2004 року. Однак у зв'язку з розширенням вирішили, що нова Комісія стане до роботи вже 1 листопада 2004 року. До неї увійдуть по одному члену від кожної держави-члена; тож великі країни, які досі мали двох членів Комісії (Німеччина, Італія, Іспанія, Сполучене Королівство, Франція) одного втрачають, а загальне кількість "комісарів" зростає до 25. Питання про максимально можливий розмір Комісії вирішили відкласти. Тільки-но буде підписана угода про вступ з 27-м членом ЄС, Рада повинна буде одностайно ухвалити як цей розмір, так і принцип ротації країн щодо представництва в Комісії — бо тоді вже всім одночасно місць не вистачить.

Детальніше ознайомитися з усіма змінами можна за адресою: europa.eu.int/rapid/start/cgi/guesten.ksh?p_action.gettxt=&gt&doc=MEMO/03/230RAPID&lg=EN. А тим часом на порозі вже новий договір — конституційний. Ще не встигнуть запрацювати всі положення Ніщюкої угоди, як міжурядова конференція 2004 року збереться, щоб обговорити пропозиції європейського Конвенту, що саме зараз розробляє засади нової Європи. Дехто навіть поквапився оголосити Ніщюку угоду не потрібною. Помилковий висновок, адже кожна наступна угода не скасовує, а тільки доповнює попередні, адаптує до нових обставин. Наразі Ніщюка угода разом з Угодою про ЄС та Угодою про ЄЕС утворили об'єднану версію засадничої угоди, якою керуватиметься у своїй діяльності розширений Європейський Союз.

БРИТАНЦІ — НАЙПОЕТИЧНІШИЙ НАРОД ЄВРОПИ

Своєрідно відсвяткував офіційний Лондон тридцяту річницю вступу Сполученого Королівства до Європейського Економічного Співтовариства. З нагоди цієї події в лондонському метро відкрито виставку поезії країн ЄС. Розвішані на стінах тексти віршів мовою оригіналу в супроводі англійського перекладу покликани, на думку британського міністра європейських справ Деніса Мак-Шейна, продемонструвати своєрідність європейських країн. "Відливі євроскептики без упину пророкують, що Європа зрештою обернеться чимось на кшталт наддержави", — заявив міністр на відкритті виставки. "Насправді ж, сила Європи в її різноманітті". На підтвердження своїх слів Мак-Шейн прочитав зібранню вірш німецького поета Ганса Магнуса Енценберґера і висловив переконання, що британці — найпоетичніший народ Європи.

Угода про вступ Сполученого Королівства до ЄЕС формально набула чинності в січні 1973 року. Одночасно з Британією приєдналися Ірландія і Данія. Так відбулося перше розширення.

ПРОЕКТ УГОДИ ПРО ВСТУП ГОТОВИЙ. ЩО ДАЛІ?

Польський уряд оприлюднив робочий варіант проекту спільної угоди про вступ Естонії, Кіпра, Латвії, Литви, Мальти, Польщі, Словаччини, Словенії, Угорщини та Чехії до Європейського Союзу. Англійську версію цього документу можна знайти в Інтернеті на www.ukie.gov.pl.

Угода налічує близько 6000 сторінок і складається з двох головних частин: невеличкого інформативного розділу і власне самого Акту про вступ, який визначає умови приєднання до ЄС кожної з країн. 9 квітня угоду має схвалити Європейський Парламент, а 16 квітня в Афинах відбудеться церемонія підписання.

Одразу після цього країни-кандидати набудуть половинчастого статусу "активних спостерігачів" і перебуватимуть у ньому аж доки в травні 2004 року не стануть повноправними членами. Для ЄС це означатиме велике потрясіння його сталої адміністративно-бюрократичної системи починаючи від головного болю з перекладом і до банальної тісняви в приміщеннях.

"Вавилонська" проблема найскладніша. "Де ми знайдемо людей, здатних перекладати з португальської на естонську?" — бідкається чиновник з апарату Ради. Перше випробування системи відбудеться на червневому саміті в Салоніках. Лідери усіх країн-кандидатів матимуть на ньому право виголошувати промови власною мовою (хоча зворотного перекладу на рідну мову не матимуть).

Як зауважив один польський чиновник: "Теоретично все готове, та чи спрацює воно на практиці, я не знаю."

АЛБАНІЯ — ПЕРШИЙ КРОК ДО ЄС

31 січня Президент Європейської Комісії Романо Проді відвідав Албанію і офіційно відкрив переговори щодо укладення угоди про стабілізацію і асоціацію.

Албанія стала третьою після Хорватії та Колишньої Югославської Республіки Македонії балканською країною, з якою Європейський Союз розпочав такі переговори. В травні 1999 року Комісія ініціювала процес стабілізації та асоціації на Балканах. А на Загребському саміті в листопаді 2000 року була досягнута домовленість, згідно з якою в обмін на всебічну допомогу та перспективи членства в ЄС балканські країни (Албанія, Боснія та Герцеговина, Колишня Югославська Республіка Македонія, Федеративна Республіка Югославія та Хорватія) зобов'язалися дотримуватись запропонованої Євросоюзом програми стабілізації та асоціації.

Завзятий прихильник приєднання Балкан Романо Проді відзначив "житте-

Зустріч в Тирані: міністр закордонних справ Албанії Ілір Мета і Романо Проді.

ХОРВАТІЯ ПОДАЛА ОФІЦІЙНУ ЗАЯВКУ НА ВСТУП ДО ЄС

Хорватія першою з Балканських країн стала в чергу до ЄС. 21 лютого в Афинах прем'єр-міністр країни Івіца Раčan передав відповідну заявку чинному президенту Європейської Ради прем'єр-міністру Греції Костасу Сімітісу. Коментуючи цю подію, Самітіс сказав, що звернення Хорватії "відкриває новий

шлях для країн Балканського регіону". І пообіцяв, що Рада й Комісія розглянуть заявку і визначать план і графік подальших дій.

"Хорвати — давній європейський народ, який століттями боровся за свою незалежність і водночас вбирав духовні цінності європейської цивілізації," — написано на офіційному сайті уряду країни (www.vlada.hr). "Республіка Хорватія знаходиться у південно-східній частині континенту, вона простяглася від долин Паннонії до Адріатичного моря, а отже є одночасно центральноєвропейською і середземноморською країною. Хорватія — молода країна, вона існує як незалежна держава з 1992 року. Повноправний член ООН, вона прагне приєднатися до ЄС та НАТО."

Відповідаючи на запитання журналістів, Костас Сімітіс нагадав, що зміцнення європейського спрямування балканських країн — один з головних пріоритетів грецького Президентства. Серед заходів, запланованих у цьому контексті, Європейська конференція в Афинах 17 квітня і зустріч Балкани — ЄС під час червневого саміту в Салоніках.

ву роль, яку Албанія відігравала і відіграє у налагодженні і підтримці стабільності в регіоні". Втім, лишаючись реалістом, додав, що такі проблеми, як дотримання прав людини, побудова демократичного суспільства базованого на верховенстві права, запровадження ринкової економіки та боротьба з організованою злочинністю і контрабандною торгівлею, наразі не вирішені в Албанії.

Марія Запара

Дайте рибі спокій!

З 1 лютого в Європейському Союзі почали діяти тимчасові заходи з відновлення запасів тріски у Північному морі, на заході Шотландії, а також у протоках Скагеррак і Каттегат. Вони передбачають скорочення квот на 45% і обмеження терміну перебування суден в морі до 9-15 днів залежно від розмірів чарункової риболовної сітки. Перехідні заходи діятимуть до червня місяця, а вже 1 липня має запровадити довгострокова програма відновлення популяції тріскових, яка наразі обговорюється в Раді.

Ухвалення термінових заходів порятунку риби стало головним результатом надзвичайно драматичного п'ятиденного (!) засідання міністрів риболовлі ЄС наприкінці минулого року. Тоді в Брюсселі для повної репрезентативності бракувало лише представників морських глибин, крім них зібралися всі зацікавлені: вповноважені офіційні особи, рибалки і активісти-природозахисники. Всі вони вболівали за рибу, рибарі торочили своє: "Не дасте рибалити, не буде нам життя", Комісія і природозахисники відповідали: "Не припините вилов — не буде риби". Що ж до науковців, ті вже давно волають: тріска в північних морях на межі повного знищення, зупиніться, бо буде пізно! За оцінками Міжнародної ради з дослідження моря (www.ices.dk) кількість дорослої придонної риби в морі скоротилася у порівнянні з початком 1970-х на 90%! Зокрема, тріски у Північному морі, в Атлантичному океані на західному узбережжі Шотландії та в Ірландському морі вже недостатньо для самовідновлення і виживання. Промисловий флот ЄС надміру великий, а державні субсидії сприяють його подальшому зростанню; зменшення квот на вилов тріски себе не виправдовує — вона потрапляє в сітки разом з іншою рибою, тож треба просто не виходити в море. Співтовариство потребує радикальної реформи політики риболовлі.

Та Рада поки що не готова до непопулярних заходів.

А тим часом на іншому березі Атлантичного океану, на канадському острові Ньюфаундленд, де колись варто було опустити в море кошика і він наповнювався тріскою, тепер уже пізно навіть лікті кусати. 1992 року після 500 років продуктивного лову тріска там враз і несподівано зникла, і досі не повернулася. "Нашій риболовлі прийшов кінець", — каже старий ньюфаундлендський рибалка, — "і все через жадібність та глупство." Повчальний висновок для Європи.

Птах року — горобчик домашній

Чеське орнітологічне товариство (www.birdlife.cz), член міжнародної організації "Bird Life", обрало горобця домашнього — *passer domesticus* — найзвичайнішого з усіх горобців, "Птахом 2003 року". Цей титул присуджується з 1992 року і досі надавався тільки рідкісним птахам, які охороняються законом.

Вшанувавши цього року нашого доброго знайомого і часом аж надто набридливого сусіда, орнітологи хотіли привернути увагу громадськості до його проблем: кількість горобців у Чехії, так само, як і в інших європейських країнах, незмінно

зменшується упродовж останніх двадцяти років. Ви ще не помітили? А тим часом, у порівнянні з початком 1980-х, популяція невгамовних жевжиків з невідомих причин скоротилася в міських агломераціях на 60%!

І справді на часі бити на сполох, бо ж отак вийдеш одного сонячного весняного дня на вулицю, а довкола — ні цвірінк. Мертва тиша. Страшно.

Чеські орнітологи поширюють брошуру, присвячену горобчикам, де звертаються, зокрема, до птахолюбив-аматорів з проханням простежити за поведінкою птахів, а на сайті товариства відкрито на цю тему громадське обговорення. Доки маємо — не дбаємо...

Людиноподібні віддають перевагу екологічно чистим бананам

В рамках боротьби за звання "екологічний" Копенгагенський зоопарк послідовно збільшує частку екологічно чистих продуктів у раціоні своїх вихованців. І тварини вже відчули різницю, зокрема, шимпанзе. "Коли ми пропонуємо їм разом звичайні і вирощені на органіці банани, вони незмінно відбирають останні і вживають їх зі шкіркою," — ділиться своїми спостереженнями доглядач зоопарку, — "а звичайні банани завжди чистять перш ніж з'їсти." На кінець цього року біопродукти становитимуть 15% меню мешканців копенга-

генського зоопарку, а 2005-го їхня частка сягне вже 33%.

Шимпанзе, до речі, найближчі родичі людини серед тварин, наші ДНК відрізняються лише на 5%. То може й нам би не завадило?

А банани невдовзі можуть зійти нанівець

Наїдайтеся бананів, панове, бо за десять років, попереджають науковці, вони можуть геть зникнути. Хвороби і шкідники невідступно переслідують і винищують солодку ягоду (адже банан, стверджують ботаніки — насправді ягода), улюбленицю мільйонів. Проблема, бачте в тому, що істинний банан — це безплідний слабенький мутант неїстинного, але витривалого і плодючого банана дикого. Набитий твердими кісточками-діточками "дикун" успішно еволюціонує і пристосовується, а м'який стерильний аристократ розмножується вегетативно, тож зберігає свій генотип незмінним упродовж кількох тисяч років. Ця за інших обставин може й похвальна сталість, робить його беззахисним перед новими і видозміненими носіями хвороб.

П'ятдесят років тому епідемія панамської хвороби вкоротила віку експортному сорту бананів грос мітчел — його більше немає. Бананову індустрію врятував знайдений британцями ще у XIX столітті в Китаї сорт кавендиш, який виявився стійким до хвороби. Нині це єдиний істинний банан, придатний до перевезення. Мільярди тонн щорічного бананового експорту — все це кавендиш і тільки кавендиш, дарма, що існують десятки інших — вони доступні лише тим, хто мешкає в безпосередній близькості. І от погана новина: панамська хвороба повернулася в оновленому вигляді — і нині вже кавендиш їй "до снаги".

А бананам і без панамської хвороби непереливки — грибок захворювання чорна сігатока, вперше виявлене у 1980-х в Гондурасі, сягнуло масштабів глобальної епідемії. Підступний грибок вкорочує плодоносний вік банана, який у здорової рослини становить близько 30 років, до 2-3 років. Бразилія — четвертий найбільший світовий виробник бананів — через сігатоку знизила продуктивність на 70%, більшість бананових плантацій Амазонії заражені смертоносним грибокком. Другий світовий виробник — Уганда — втратила 40% врожаю. Не обминула чорна сігатока й Азію.

На кожний новий фунгіцид грибок реагує відповідними мутаціями — раз, і вже пристосувався! Тож вихід єдиний, вважає Еміль Фрізон, директор міжнародної мережі поліпшення бананів у Монпельє (Франція) — генна інженерія. Геном банану треба розшифрувати (2001-го генетики пообіцяли це зробити за п'ять років) і дещо вдосконалити. Біда лише в тім, що через упереджене ставлення до генетично змінених продуктів, виробники побоюються фінансувати подібні дослідження.

Банани — четверта найважливіша в світі харчова культура після рису, пшениці та кукурудзи. Британці, наприклад споживають бананів більше, ніж будь-яких інших фруктів — понад 140 мільйонів щотижня. Втім, якщо завтра європейець не знайде у найближчому супермаркеті бананів — не біда, купить яблука. А от для півмільярда мешканців Африки й Азії, для яких банан є головним продуктом в раціоні, його зникнення може стати фатальним. То може варто допомогти науковцям?

Чи потрібні свиням іграшки, або черговий британський євроміф

Британські медіа — знані й почасти свідомі творці різноманітних міфів про те, як осоружна Брюссельська бюрократія дошкуляє державам-членам (найбільше, звісно ж, Британії) і пересічним громадянам, регламентуючи ті сфери життя, які, здавалося б, їй (бюрократії) не обходять. Невтомна і надміру розвинена уява британських журналістів навіть спонукала Представницький Офіс Європейської Комісії в Сполученому Королівстві запровадити на своєму сайті (www.cec.org.uk) рубрики "Євроміфи", "Глосарій вірувань євроскептиків", і "Вартовий преси", в яких співробітники Офісу змушені повсякдень відстежувати і викривати нові придумки деяких не надто сумлінних мас-медіа.

Черговий опус з цієї серії під назвою "Чому всі наші свині матимуть по м'ячику" з'явився 29 січня в газеті "Times". "Фермери мають 90 днів для того, щоб забезпечити кожен свинарник іграшками, якщо ж ні — їм загрожує тримісячне ув'язнення," — ефектно починає свою статтю завідувачка сільськогосподарського відділу Валері Еліот. "Нове розпорядження з Брюсселю ... приписує утримувати свиней щасливими і перешкоджати їм жувати одне одного."

"Нове розпорядження", про яке пише "Times", насправді не таке вже й нове, йдеться бо про директиву 2001/93/ЄС від 9 листопада 2001 року, яка доповнює попередню 91/630/ЄЕС стосовно мінімальних норм для захисту свиней. Від кого льошок треба захищати зрозуміло кожному, хто коли-небудь наближався до свинарника: по-перше, від безсердечних жадібних людей, а по-друге — від самих себе, бо паці дійсно мають дурну звичку з нудьги відгризати "співкамерникам" хвостики.

Директива визначає мінімальні розміри, якість підлоги, а також норми освітлення, шуму, вентиляції тощо в приміщеннях для утримання свиней; приписує свинкам щонайменше одноразове харчування і постійний доступ до свіжої води; суворо лімітує хірургічні процедури, гарантуючи тваринам мінімальні страждання; обстоює права поросних свиноматок на чистоту і спокій, а поросят — на харчування грудним молоком хоча б упродовж 28 днів. Та найбільше схвилював пані Еліот такий ярлик: "... свині повинні мати постійний доступ до достатньої кількості таких нешкідливих для здоров'я матеріалів як солома, сіно, деревина, тирса, компост, торф або їхня суміш щоб задовольнити притаманну їм властивість досліджувати і порпатись."

Настанови директиви, як відзначається у вступному тексті, базуються на обґрунтованих висновках наукового ветеринарного комітету; крім того, вона окреслила лише певні рамки, які держави-члени повинні були наповнити детальним змістом і до 1 січня 2003 року ввести у національні законодавства. Саме тут, виявляється, "свиня і порилась". Не Брюссель, а Лондон, точніше британське міністерство сільського господарства, харчування та охорони довкілля, як свідчить сама ж авторка статті, визначив, що британським свиням для "порпання" якнайкраще підійдуть м'ячі — футбольні й баскетбольні.

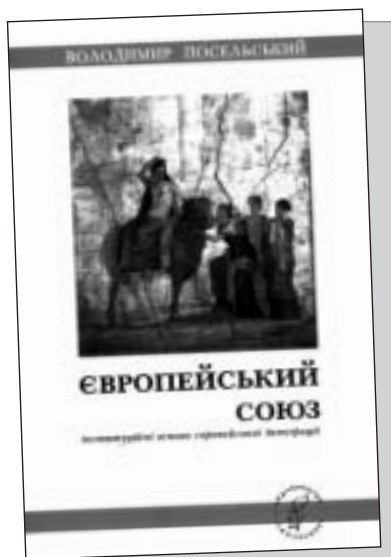
Нехай на совісті журналістки лишається точність наведеної в газеті цитати зі слів безіменного речника міністерства (принаймні, на сайті міністерства www.defra.gov.uk нічого подібного виявити не вдалося), але до чого ж тут Брюссель? "Якщо Британія хоче зобов'язати своїх фермерів купувати свиням іграшки, то її справа. В директиві ЄС іграшки не згадуються," — зауважив голова Представницького Офісу Єврокомісії в Сполученому Королівстві Джим Дугал.

Тут можна було б поставити крапку, та палке бажання з'ясувати, звідки у таких баечок ноги ростуть, змусило мене ще якийсь час "попорпатись" на сайті британського сільськогосподарського департамента. І тут я натрапила на "Рекомендації щодо утримання свиней" (www.defra.gov.uk/corporate/consult/pigcode/pigcode.pdf), які остаточно прояснюють ситуацію з м'ячами. Цитую (с. 29): "дослідження і практичний досвід показують, що такі предмети як ... футбольні м'ячі не задовольняють поведінкових потреб свиней і швидко втрачають фактор новини. Тож тривале використання таких предметів не рекомендовано."

Вікторія Самійленко

Продовжуємо знайомити з книжковими новинками, присвяченими Європейському Союзу. Дізнатися, де і як придбати ці книжки, ви зможете, зателефонувавши за вказаними номерами.

Європейський Союз: інституційні основи європейської інтеграції. — К.: "Смолоскип", 2002. — 168 с. Тел. (044) 265-9750.

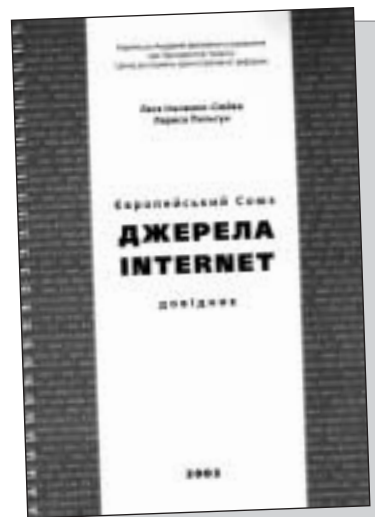
В своїй передмові Норбер Жустен, Голова Представництва Європейської Комісії в Україні зазначає: "Книга Володимира Посельського звернена передусім до студентів та молодих дослідників, які цікавляться історією та перебігом сучасних процесів у Європейському Союзі. Дана читачка аудиторія є дуже важлива, оскільки молодь представляє майбутніх ухвалювачів рішень, котрі житимуть, працюватимуть, споживатимуть та робитимуть свій внесок в економічне та політичне життя Європи. У той же час ми вважаємо, що книга може бути цікава також широкому загалу читачів".

Видання знайомить читача з політичною, інституційною, правовою та фінансовою побудовою Європейського Союзу. Книга є стислою версією класичного посібника із загального або інституційного права Європейського Союзу, яку доповнює аналіз європейського будівництва з цивілізаційної, історичної та політологічної перспектив. У дослідженні детально аналізуються ті зміни, які внесла до Установчих угод Ніщська міжурядова конференція 2000 р. Окремо розглянуто витоки та хід повоєнної європейської інтеграції в історичній перспективі. При написанні посібника взято за основу відповідні курси магістерської спеціалізації "Європейська спільнота", що читаються в Паризькому інституті політичних наук (IEP de Paris), а також використано низку сучасних франкомовних та англійських підручників.

Європейський Союз: джерела інтернет. Довідник. — К.: "К.І.С.", 2003. — 140 с. Тел. (044) 462-5269 / 70.

www.uapa-csar.org.ua

У наші дні одним із найдієвіших засобів збору інформації є мережа Internet. Інтерактивність мережі відкриває надзвичайні можливості застосувати у своїй практичній і науковій роботі ті матеріали, знання, досвід, на здобуття яких раніше треба було витратити надзвичайно багато сил, коштів та часу. Дане видання є одним із серії видань довідників по джерелам Internet і є спробою авторів систематизувати адреси веб-сторінок державних установ Європейського Союзу та країн-членів ЄС.

Вступ до права Європейського Союзу. — Донецьк: ДНУ, 2001. — 248 с. Тел. (062) 337-93-46, 337-74-83, 337-90-32, 381-14-54 (дод. 117, 217).

Посібник "Вступ до права Європейського Союзу" розрахований на студентів, які тільки починають вивчати цю дисципліну. Автори стисло та доступно характеризують усі загальні елементи структури ЄС, компетенцію та відмінності інститутів ЄС і Співтовариства, ретельно знайомлять читача з політиками Спільного Ринку Співтовариства та детально аналізують усі елементи внутрішнього ринку Співтовариства. Унікальним у цьому виданні є те, що тут розглядається процес зближення законодавства України із законодавством ЄС, вивчається статус громадян України на території держав-членів ЄС. Додатки, які включають найважливіші нормативні акти ЄС і України, та схеми сприяють наочному вивченню курсу.

Підручник спонукає до вивчення права ЄС в Україні, допоможе прискорити підготовку нового покоління українських фахівців у галузі європейського права.

Європейські студії. — К.: МФВ, 2002. — 16 с. Тел. (044) 461-9500.

Інформаційний бюлетень проекту Міжнародного фонду "Відродження" "Навчальний курс "Європейські студії" для шкіл", спрямованого на розробку концептуальних засад змісту освіти для європейського виміру України, його навчально-методичне забезпечення. Основа проекту — створення навчального курсу "Європейські студії" та його впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи.

Зміст цього навчального курсу — комплекс знань, умінь, уявлень, навичок, які сприятимуть активній участі громадянина в політичному, правовому, економічному та культурному полі сучасного європейського співтовариства.

ЄВРОВІКТОРИНА ВІДБУЛАСЯ!

Любі друзі, щиро дякуємо всім, хто взяв участь в євровікторині, яку ми запропонували до вашої уваги в грудневому числі "Євробулетеня". Приємно, що наші читачі не схотіли обмежуватись рамками аматорів (перший рівень) і майже всі спробували відповісти й на питання для фахівців (другий рівень). Мало того, деякі запитання, які редакція, відверто кажучи, вважала просто нездоланими (зокрема, про номер телефону у надзвичайних ситуаціях в ЄС), виявились вам, дорогі читачі, до снаги. Браво! Трохи важче піддавалися питання з країнознавства: зокрема грецьку ляльку Карагіозіса однозначно впізнав лише Сніжко Вадим з Києва (чим дуже нас потішив), а Гладуненко Олександр з міста Остріг Рівненської області назвав його серед можливих варіантів. Що ж до скандинавського весільного торта — крансекаге — його, на жаль, правильно не назвав ніхто, мабуть, це наша провина — занадто важке запитання поставили. Втім, Чупрун Розалія Францівна, старший викладач Національного університету харчових технологій (!) довела, що для спостережливої і завзятої людини немає нічого неможливого: схожий тортик вона помітила у супермаркеті, провела ціле розслідування, отримала консультацію в литовському посольстві і з'ясувала, що прибалтійський аналог данського тортика зветься "шакотіс". До речі, він також весільний. Чудова робота, Розаліє Францівно!

ПРАВИЛЬНІ ВІДПОВІДІ

ПЕРШИЙ РІВЕНЬ

1. Найбільша купюра євро еквівалентна приблизно скільком гривням?

б) 2500. Найбільша купюра — 500 євро, а курс відомий

2. Кого можна назвати "міністром зовнішніх справ ЄС"

в) Хав'єра Солану. За функціональними обов'язками — зовнішні справи — та можна було б називати і Кріса Патена, тому таку відповідь ми також вважали правильною.

3. Коли було створено Європейське Економічне Співтовариство?

б) 1957.

4. Президента Суду ЄС призначають б) самі судді.

5. Скільки депутатів обирають до Європейського Парламенту 2004 року?

г) 732. Це питання викликало чи не найбільше проблем. Детальне пояснення дивіться в цьому числі в статті про Ніццьку угоду.

6. Яка з інституцій ЄС виконує функції виконавчого органу?

г) Європейська Комісія

ДРУГИЙ РІВЕНЬ

7. Валовий внутрішній продукт 12 країн зони євро становить понад ... світового ВВП

б) 21%.

8. Субсидіарність це:

в) принцип ухвалення рішень найнижчою ланкою управління.

9. Європейський Союз разом зі Сполученими Штатами здійснюють понад ... світової торгівлі?

г) 30%.

10. Яка з країн ЄС має найбільший показник ВВП на душу населення?

г) Люксембург.

11. Що таке Корепер?

в) комітет, який об'єднує послів країн — членів ЄС у Брюсселі.

12. Скільки представників у Раді міністрів ЄС матиме Польща після вступу?

в) 1. В Раді міністрів кожен країну представляє один міністр відповідного профілю.

13. За яким єдиним номером телефону мешканці ЄС можуть подзвонити у надзвичайній ситуації (на кшталт 911 у США)?

а) 112. Але як ви дізналися?!

КРАЇНОЗНАВСТВО

14. Еліас Ленрот (Elias Lönnrot) зібрав народні пісні та легенди своєї країни в одну книгу, яку назвав...

Калевала — фінський національний епос.

15. В якій країні ЄС це знаходиться?

В Бельгії. Це знаменитий брюссельський "Атоміум" — збільшена у 165 мільярдів разів модель атомної структури заліза. Коло підніжжя "Атоміуму" розташований парк "Міні-Європа", в якому представлені точні копії відомих європейських пам'яток у масштабі 1:25.

16. В якій країні ЄС це їдять і з якої нагоди?

В Данії, і загалом, в усій Скандинавії. Це крансекаге (Kransekage) — весільний мигдальний торт.

17. Хто це — як його звать і в якій країні ЄС він живе?

Це лялька Карагіозіс — герой традиційного грецького театру тіней.

Отже, результати вікторини:

Гран-прі отримує Шиманський Олександр, а звання "Найкращий європейський країнознавець" — Сніжко Вадим, обидва — з Києва. Звання "Кращий знавець ЄС" отримали: Терешко Сергій з Києва, Захарченко Максим з Одеси, Єременко Н. А. з Донецька, Чупрун Розалія з Києва, Удовенко Олена з Києва і Фалалєєва Л. Г. з Ірпеня Київської області. Крім того, за високими результатами першого, а також першого і другого рівнів чимало учасників отримують заохочувальні призи. Любі друзі, ще раз усім дякуємо, сувеніри від Представництва Єврокомісії ми надішлемо поштою на адреси, вказані вами на конвертах.

Гастрономічна олімпіада

Міжнародні змагання майстрів кулінарних мистецтв "Золотий Бокюз" (www.bocusedor.com) і "Кубок кондитерів" (www.cmpatisserie.com), які нещодавно завершилися в Ліоні, за престижем та організаційно справді нагадують олімпійські ігри. Проводиться ця гастрономічна олімпіада раз на два роки, а учасників прискіпливо добирають за результатами "кваліфікаційних випробувань".

Цього року "спортсмени" з 23 країн світу мусили приготувати м'ясну страву з яловичини і рибну — з норвезької фіордової форелі. Тож не дивно, що "Золотого Бокюза" 2003 отримав норвежець — Чарлз Тессем, за якого приїхав повболівати сам міністр риболовлі Норвегії. Срібна і бронзова фігурки славетного французького кулінара Поля Бокюза також залишились в Європі: їх завоювали відповідно француз і німець.

"Кубок кондитерів", на відміну від "Золотого Бокюза" — командні змагання. 20 команд мали по 10 годин на те, щоб запропонувати журі "на солодке" характерний національний десерт, фруктове морозиво і страву з шоколаду. Кубок вибороли французи, друге місце посіли японські кондитери, а третє — бельгійські.

Представництво Європейської Комісії в Україні
10, вул. Круглоуніверситетська, Київ 01024. Тел. (044) 462 00 10.
www.delukr.cec.eu.int Ел. пошта: press@delukr.cec.eu.int